

Till
Stadsbyggnadsnämnden

Karin Stenqvist	Pia Ölvebro
Tf Avdelningschef	Enhetschef

SAMMANFATTNING

Syftet med ändringarna av detaljplanerna är att möjliggöra Mässtunneln med tillhörande anläggningar för att öka kapaciteten av stadens spillvattensystem. Mässtunneln minimerar risken för källaröversvämningar, möjliggör en förbättrad vattenkvalitet och fortsatt stadsutveckling i Älvsjö-Örbyområdet. Ledningen är inom planområdet till större del belägen 40-70 meter under marknivå. I fyra områden avgränsas planen upp till marknivå för tunnelmynning och utrymningsschakt. Planen berör i huvudsak privat mark.

Planförslaget sändes ut på samråd 2021-05-11 – 2021-06-21 och granskning under tiden 2022-03-09 – 2022-04-05. Alla remissinstanser tillstyrkte planförslaget men synpunkter framfördes om påverkan på träd, anpassning till korsande infrastruktur och redovisning på plankartan. Boende framförde i huvudsak synpunkter om fastighetskonsekvenser, ersättningsfrågor och Mässtunnelns sträckning och påverkansområde. Kontoret bedömer att synpunkterna har kunnat hanteras samt att planförslaget är nödvändigt för att Stockholm fortsatt ska kunna utvecklas hållbart.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner förslaget till detaljplan och att förslaget överlämnas till kommunfullmäktige för antagande.

Bilagor: Plankarta, planbeskrivning, samrådsredogörelse GDPR, granskningsutlåtande GDPR

Syfte

Syftet med ändringarna av detaljplanerna genom tillägg är att möjliggöra Mässtunneln med tillhörande anläggningar för att öka kapaciteten av stadens spillvattenssystem.

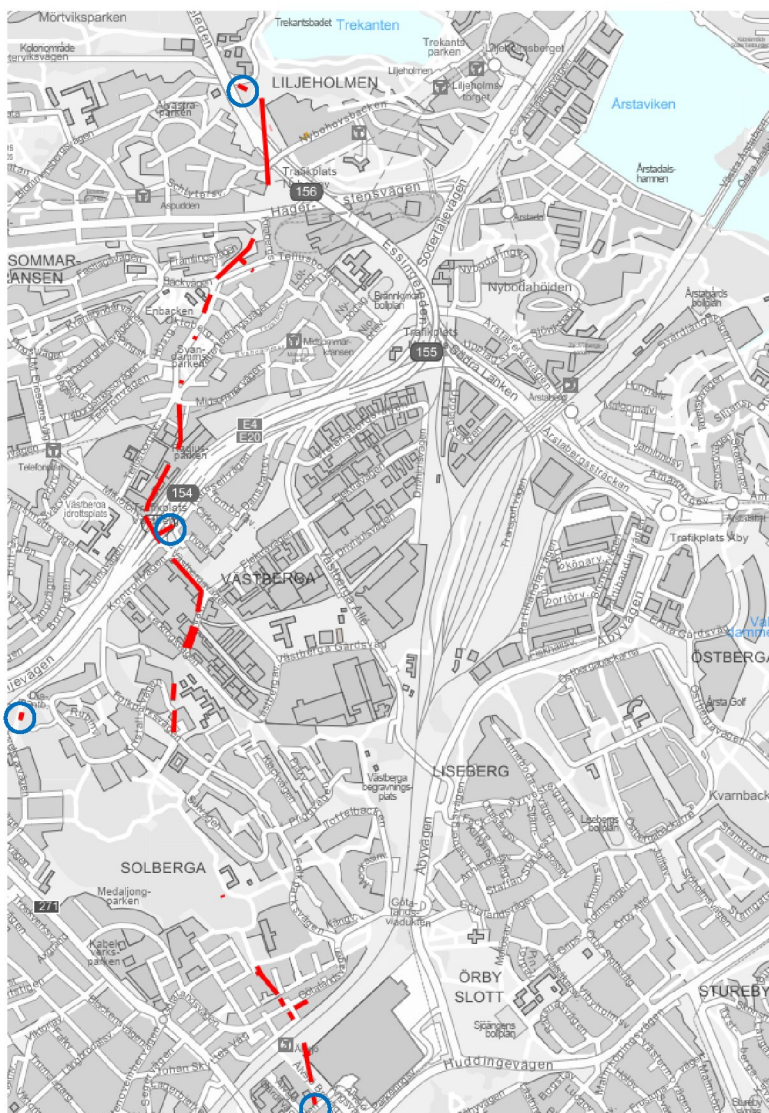
I Älvsjö-Örbyområdet planeras blandad stadsbebyggelse med bostäder, verksamheter och service. Belastningen på ledningarna i området är i dagsläget för stor. Bräddningar av befintligt spill- och dagvattensystem sker idag till Älvsjö-Mälarmagasinet som orenat rinner ut i Mälaren.

Mässtunneln är en förutsättning för vidare exploatering av Älvsjö-Örbyområdet och möjliggör att spillvatten kan bräddas till denna ledning med påföljande rening i Henriksdals reningsverk. Mässtunneln innebär även en möjlighet att avlasta och bygga bort sex hydrauliska flaskhalsar i befintligt ledningsnät, vilket minskar risken för källaröversvämningar i närområdet. Totalt är cirka 55 000 personer anslutna till det spillvattensystem som ska anslutas till Mässtunneln.

Bakgrund

Plandata

Planområdet består av ett flertal delområden utmed avloppsledningens sträckning som går från Älvsjö i söder till Liljeholmen i norr. Planområdet är cirka 2,5 kilometer långt och 24,5 meter brett och berör ett 30-tal fastigheter. Planområdet avgränsas till större del under mark mellan nivåerna -10 och -48 meter under nollplanet (RH 2000). Planområdet når marknivån i utkanten av Solbergaskogen, där en tunneldmyning planeras samt vid tre utrymningsschakt; Mäsvägen i planområdets södra del, Västbergamotet i mellersta delen vid E4/E20 och vid Blommensbergsvägen i planområdets norra del.

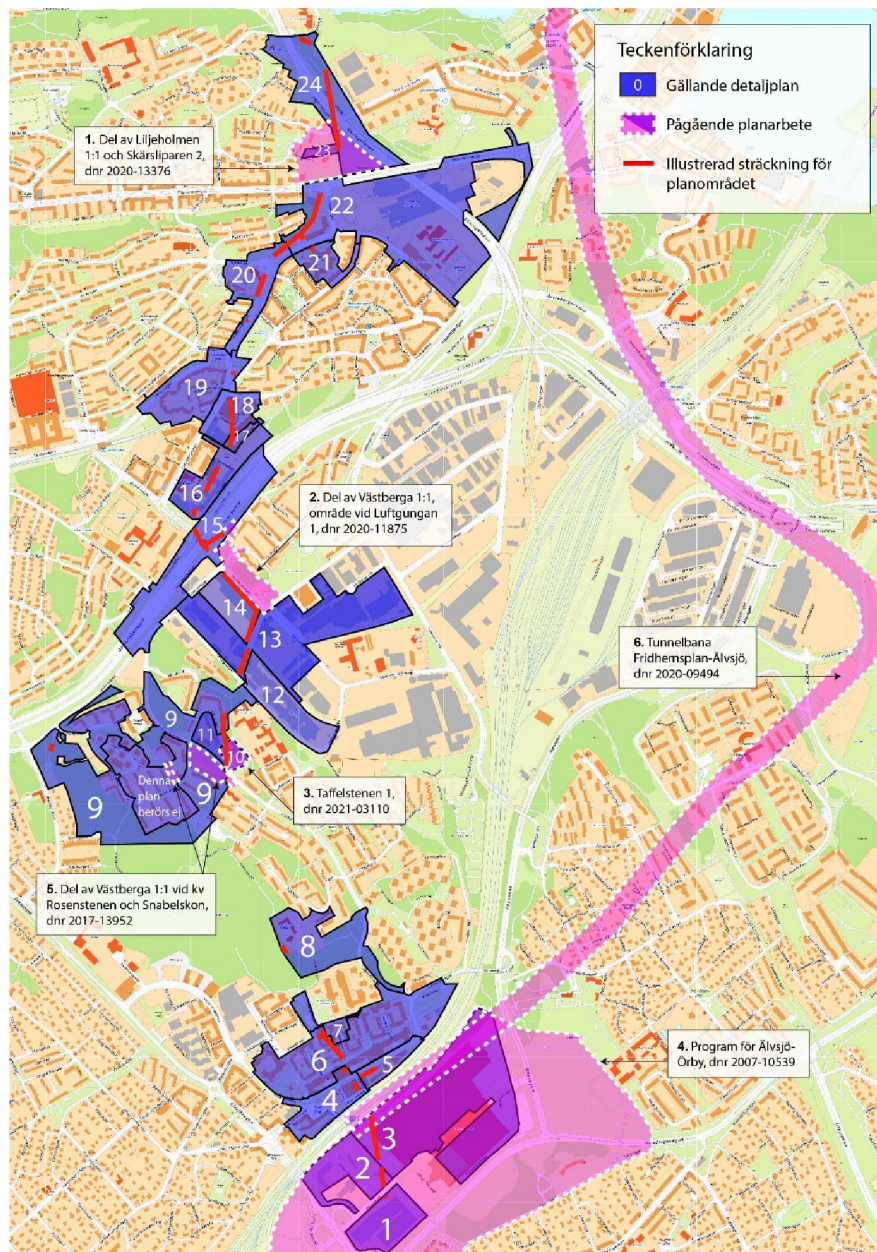
Planområdet är ungefärligt markerat med röd linje. Blå cirkel markerar områden där planläggning sker upp till marknivå (tunnelmynning och tre vertikalschakt).

Pågående detaljplaner i området

Följande planarbeten pågår inom planområdet eller i dess närhet:

1. *Del av Liljeholmen 1:1 och Skärsliparen 2, dnr 2020–13376*. Cirka 300–350 bostäder och en förskola (startskede).
2. *Del av Västberga 1:1, område vid Luftgungan 1, dnr 2020–11875*. Kontor (startskede)
3. *Taffelstenen 1, dnr 2021–03110*. Cirka 80 bostäder (startskede).
4. *Program för Älvsjö-Örby, dnr 2007–10539*. Utveckling av centrum och bostäder (startskede).
5. *Del av Västberga 1:1 vid kv Rosenstenen och Snabelskon, dnr 2017-13952*. Cirka 130 bostäder, flerbostadshus (överklagad).

6. Tunnelbana Fridhemsplan-Älvsjö, dnr 2020-09494 (startskede).

Karta som visar planområdets läge och avgränsning, gällande samt pågående detaljplaner och program i närområdet.

Gällande detaljplaner

Föreliggande detaljplan utgör en ändring av 24 gällande detaljplaner genom tillägg. Det innebär att gällande detaljplaner fortsätter att gälla tillsammans med denna ändring. Gällande detaljplaner redovisas i karta ovan och tabell nedan.

	Plan	Genomförandetid pågår t.o.m.
1	P2012-10003	Utgått
2	Pl 7464	Utgått
3	Pl 6770A	Utgått
4	P2004-18069	Utgått
5	P2012-02540	Utgått
6	Pl 7873	Utgått
7	Pl 8229	Utgått
8	Pl 5725	Utgått
9	Pl 3432	Utgått
10	90080	Utgått
11	P2005-05090	Utgått
12	Pl 5824	Utgått
13	Pl 2604C	Utgått
14	P2014-16337	2022-10-10
15	Pl 6013	Utgått
16	P2013-08755	2027-01-11
17	P2013-12715	Utgått
18	P2001-14674	Utgått
19	87073	Utgått
20	P2014-06515	2022-10-09
21	Pl 7870	Utgått
22	Pl 5358	Utgått
23	Pl 5912A	Utgått
24	Pl 5355 ÄDp2015-19085	Utgått 2024-06-04

Markägförhållanden

Planområdet omfattar del av fastigheterna enligt tabell nedan.

Fastigheter	Ägare (tomträttshavare)
Arbetsbasen 2	Stockholms stad (Privat)
Arbetsbasen 3	Stockholms stad (Privat)
Arbetslaget 1	Stockholms stad (Privat)
Arbetsstolen 3	Privat
Aspudden 2:1, Eremiten 2, Liljeholmen 1:1, Midsommarkransen 1:1, 1:19, Västberga 1:1	Stockholms stad
Eremiten 2	Stockholms stad – byggnad på ofri grund tillhörande St1 Sverige AB.
Kastanjen 7	Stockholms stad (Privat)
Kilaberg 1	Stockholms stad (Privat)
Kilaberg 2	Privat
Majblomstret 3	Privat
Majblomstret 4	Privat
Majblomstret 6	Privat
Mässhallen 1	Stockholms stad (Privat)
Perrongen 1	Stockholms stad (Privat)
Prästgårdsgärdet 4	Privat
Prästgårdsvreten 4	Privat
Prästgårdsängen 3	Stockholms stad (Privat)
Prästgårdsängen 4	Stockholms stad (Privat)

Sjöbotten 3	Stockholms stad (Privat)
Brandstegen 1, Snabelskon 4	Stockholms stad (Privat)
Taffelstenen 1	Privat
Timotejen 17	Privat
Timotejen 21, 24	Privat
Timotejen 23	Privat
Turmalinen 2	Privat
Älvsjö Gård 1	Privat

Relaterade beslut och styrande dokument

Översiktsplan

I översiktsplanen framhålls modernisering och utbyggnad av ledningsnät för vatten och avlopp som en stor framtida infrastrukturfråga. Ungefär hälften av ledningsnätet består av kombinerade system där spillvatten och dagvatten leds i samma ledningsnät till reningsverk. För att möta behoven från nya exploateringar och framtida klimatförändringar behöver staden successivt titta på möjligheter till fler separerade ledningssystem. På så sätt frigörs kapacitet i avloppsnätet för anslutning av ny bebyggelse.

Riksintressen

Planområdet korsar E4/E20 (Södertäljevägen och Essingeleden) som utgör riksintressen för kommunikation enligt miljöbalken 3 kap 8 §. Planområdet berör även riksintresse för energidistribution (Stockholms ström) och riksintresse för kulturmiljövård i Midsommarkransen (LM-staden). Planområdet angränsar till riksintresset Västra stambanan (Älvsjö station). Riksintressena bedöms inte påverkas av ledningsdragningen då ledningen inom planområdet är belägen långt under marken.

Kommunala beslut i övrigt

Kommunfullmäktige beslutade den 25 maj 2020 enligt kommunstyrelsens förslag att godkänna inriktningsbeslut gällande Stockholm Vatten och Avfall AB:s avloppstunnel (Mässtunneln) från Mässvägen i Älvsjö till Liljeholmen.

Ansökan om miljötillstånd

Tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken krävs då huvudtunnel och arbetstunnel medför bortledning av grundvatten. Tillstånd för vattenverksamheten hanterar bortledning av grundvatten under drift- och byggskedet samt erforderliga skyddsåtgärder. Ansökan hanterar även buller, vibrationer, stomljud och miljöutsläpp som anläggningen och transporter medför under byggskedet. Den första deldomen meddelades 2021-02-19.

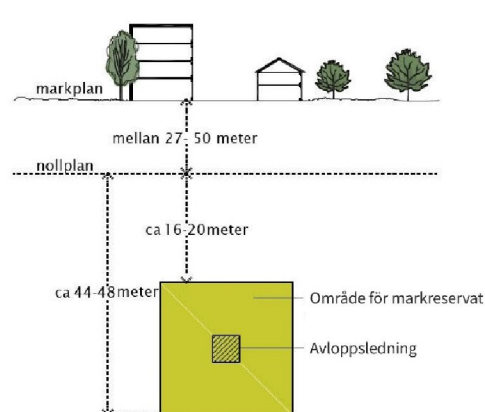
Förstudie

En förstudie utfördes av Stockholm Vatten och Avfall under 2016 med avsikt att ta fram förslag till tunnelsträckningar med beaktande av tekniska krav och samtidigt minimera risker och påverkan på miljö, människors hälsa samt påverkan på tredje part. Det valda alternativet bedömdes utifrån förstudien som det mest fördelaktiga utifrån dessa aspekter.

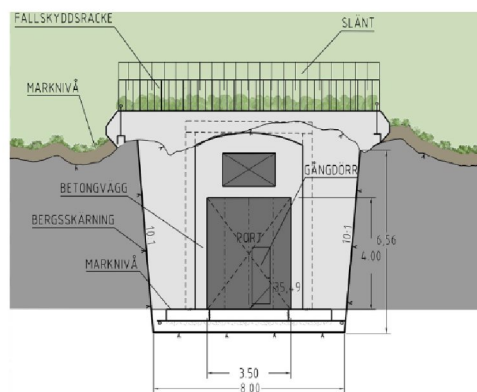
Planförslaget

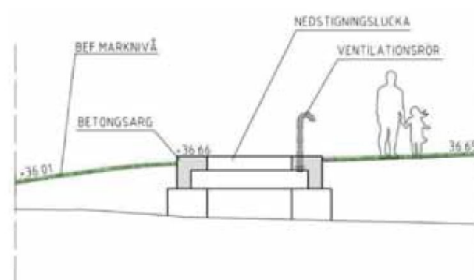
Planområdet är ungefärligt markerat med röd linje. Blå cirkel markerar de delar av planområdet där planläggning sker upp till marknivå (vertikalschakt och tunnelmynning).

Principillustration för allmännyttig avloppsledning under mark. Bild: Tyréns.

Illustrationen visar tunnelmynningen vid Solbergaskogen. Bild: SVOA.

Illustrationen visar nedstigningslucka till de tre utrymningschakten (1-3 på kartan). Bild: SVOA.

Syftet med ändringarna av detaljplanerna genom tillägg är att möjliggöra Mässtunneln med tillhörande anläggningar för att öka kapaciteten av stadens spillvattenssystem.

Mässtunneln i sin helhet berör både befintlig kvartersmark och allmän platsmark. Planförslaget ger planstöd till ledningen, i huvudsak genom tillägg av markreservat för allmännyttig underjordisk avloppsledning i gällande detaljplaner på kvartersmark. I planområdets norra del införs markreservat på allmän platsmark med gällande användning park med underbyggnad för trafikändamål. Allmän platsmark ändras även i Solbergaskogens utkant genom tillägg av planbestämmelse för tunnelmyrning. Övrig allmän platsmark omfattas inte av planförslaget då marken redan är menad att användas till allmänt ändamål, inom vilken underjordisk avloppsledning medges.

Avloppsledningen går i huvudsak under mark mellan -16 och -48 meter under nollplanet, se principillustration sida 7. Detta motsvarar cirka 40-70 meter under marknivån. I fyra områden avgränsas planområdet upp till marknivå för att möjliggöra tunnelmynning och utrymningsschakt. På sida 7 framgår illustrerad tunnelmynning samt nedstigningslucka till utrymningsschakten som blir synliga ovan mark. Utrymningsschakten är vertikala och ansluter till en nisch i avloppsledningen.

Tunnelmynningen i Solbergaskogen är den anläggningsdel som blir mest synlig ovan mark.

Bilden visar hur tunnelmynningen kan se ut efter genomförande. Bild: SVOA.

Tunnelmynningen kommer att angöras cirka två gånger per år via en befintlig gång- och cykelbana inom allmän platsmark som ansluter från Diamantbacken/Kontrollvägen. Angöringen möjliggörs genom avtal med staden.

Bostadsförsörjning

Ett fungerande avloppssystem är viktigt för att kunna uppnå en god och funktionell byggd miljö. Mässtunneln avlastar och bygger bort hydrauliska flaskhalsar i befintligt ledningsnät, vilket minskar risken för källaröversvämningar i närområdet. Mässtunneln är en förutsättning för utveckling av Älvsjö-Örby-området med både bostäder och arbetsplatser.

Mässtunneln innebär att stadens spillvattennät i stadsdelarna får ökad kapacitet, vilket möjliggör för vidareutveckling av en mer sammanhållen stad.

Mässtunneln är i huvudsak belägen under mark och innebär små förändringar ovan mark. Kontoret bedömer att planförslaget inte innebär några negativa konsekvenser för trygghet i stadsrummet.

Kontoret bedömer att Mässtunneln inte får några negativa konsekvenser avseende jämställdhet då ledningen i huvudsak är belägen långt under mark.

Avloppsledningen möjliggör en hållbar stadsutveckling med bebyggelse för bostäder och verksamheter.

Den arkitektoniska idén för tunnelmynningen är att den ska smälta in i omgivningen. Detta görs främst genom att portarna skjuts fram framför mynningen och naturmark anläggs ovanpå porten, vilket medför att den visuella upplevelsen av bergskärningen minskar. Mynningens visuella påverkan innebär liten negativ konsekvens för landskapsbilden. Vid Västbergamotet, Blommensbergsvägen och Mässvägen kommer visuell påverkan ske över marknivån i form av

nedstigningslucka till utrymningsschakten. Nedstigningsluckan vid Mässvägen ingår inte i planområdet.

Klimat, miljö, hälsa och säkerhet

I driftskedet leds allt vatten till Henriksdals reningsverk. Inget utsläpp sker från ledningen till recipient. Mässtunneln bedöms innebära en måttlig positiv konsekvens för ytvatten under driftskedet. De nationella miljökvalitetsmålen *Bara naturlig försurning*, *Ingen övergödning*, *Levande sjöar och vattendrag* och *God bebyggd miljö* påverkas positivt av planförslaget i förhållande till nuläget. Inga miljökvalitetsmål påverkas negativt.

Planprocess

Process

Planen upprättas med utökat förfarande enligt PBL (2010:900) 5 kap 7 §.

Planförslaget ställdes ut för samråd 2021-05-11 – 2021-06-21 och granskning 2022-03-09 – 2022-04-05. Förslaget visades under tillfällena i Tekniska Nämndhuset samt på stadsbyggnadskontorets hemsida. Annons om samråd publicerades i DN och SvD onsdagen den 12 maj 2021 och i lokaltidningen Mitt i Liljeholmen lördagen den 15 maj 2021. Annons om granskning publicerades i DN och SvD onsdagen den 9 mars 2022.

Tidigare ställningstaganden i ärendet

Ärendet behandlades i stadsbyggnadsnämnden 2020-03-19 vid beslut om planstart. Nämnden beslutade om planstart i enlighet med stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande. I särskilt uttalande framförde majoriteten betydelsen av att våtmarken i Solbergaskogen inte dräneras i samband med anläggandet av Mässtunneln. Kontoret framför att endast tunnelmynningen i Solbergaskogens utkant ingår i planområdet, övrig del inom Solbergaskogen hanteras i tillståndsansökan. Nästa tillfälle som ärendet behandlades i stadsbyggnadsnämnden var 2021-10-21 vid redovisning av plansamråd. Nämnden godkände redovisningen och beslutade om revidering av planförslaget och att det skulle ställas ut för granskning i enlighet med stadsbyggnadskontorets utlåtande.

Samlade synpunkter

Under samråd och granskning inkom 13 respektive 12 yttranden. Samtliga remissinstanser tillstyrkte planförslaget men framförde synpunkter om påverkan på träd, samordning med befintlig och planerad infrastruktur samt redovisning på plankartan. Boende

Undersökning av betydande miljöpåverkan

Inför stadsbyggnadsnämndens beslut om planstart bedömde kontoret att detaljplanens genomförande kunde antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap miljöbalken att en miljöbedömning behöver göras. De aspekter där planen kunde antas medföra betydande miljöpåverkan var bortledning och sänkning av grundvatten. Efter beslut om planstart har ny information visat att denna risk är minimal under driftskedet. Stadsbyggnadskontoret bedömer därför att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap miljöbalken. Länsstyrelsen och miljöförvaltningen delar kontorets bedömning.

Planavtal

Planavtal har tecknats med byggaktören för att täcka kontorets kostnader i samband med upprättande av detaljplanen.

STADSBYGGNADSKONTORETS SAMMANVÄGDA STÄLLNINGSTAGANDE

Stadsbyggnadskontoret ser positivt på utbyggnaden av Mässtunneln som möjliggör stadsutveckling i Älvsjö-Örby samt minskar risken för bräddning av sammanblandat dag- och spillvatten och källaröversvämningar. Planförslaget möjliggör utbyggnad och modernisering av ledningsnätet i linje med översiktsplanen. Inga större intressekonflikter har identifierats under planprocessen. Stadsbyggnadskontoret anser att inkomna synpunkter under samråd och granskning har kunnat hanteras.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner förslaget till detaljplan och att förslaget överlämnas till kommunfullmäktige för antagande.

SLUT